

Beslut

Datum 2024-10-24
Dnr 2023:8101
Sida **1 (18)**

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av gymnasieskolans undervisning
om kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer
vid NTI gymnasiet i Helsingborgs kommun, med NTI
Gymnasiet Ellips AB som huvudman**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på NTI-gymnasiet i Helsingborg avseende undervisningens kvalitet utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer.

NTI Gymnasiet Ellips AB har godkännande att bedriva verksamhet vid NTI-gymnasiet i Helsingborg enligt Skolinspektionens beslut den 21 september 2021 (dnr 2021:658), 15 juni 2010 (dnr 37-2010:3003), den 30 juni 2010 (dnr 37-2010:4080) och den 11 september 2014 (dnr 32-2014:828).

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda gymnasieskolornas undervisning utifrån valda delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. Granskningen omfattar skolornas arbete med att bland annat förebygga och bemöta intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism, homo- och transfobi samt hedersrelaterat våld och förtryck. Samtliga gymnasiegemensamma ämnen på gymnasiet ingår i granskningen.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd.

Skolinspektionen besökte NTI-gymnasiet i Helsingborg den 17 och 18 september 2024. Besöket genomfördes av utredarna Robert Kihlberg och Sylvia Lindqvist.

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Fyra gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare i gymnasiegemensamma ämnen
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen och skolan

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras våren 2025 och utgör en del av Skolinspektionens regeringsuppdrag om att granska skolornas arbete med det nya kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer.

Beslut:

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck

NTI-gymnasiet i Helsingborg uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i **hög utsträckning** utformas för att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Skolinspektionens kvalitetskriterier har utredningen visat att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter

NTI-gymnasiet i Helsingborg uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i **hög utsträckning** utformas för att stärka eleverna i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter.

Utifrån Skolinspektionens kvalitetskriterier har utredningen visat att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

Skolinspektionens bedömning

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i hög utsträckning utformas för att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Granskningen av återkommande och aktuell undervisning visar att undervisningen om kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer återkommer under alla gymnasieår och att undervisningen är uppdaterad.

Granskningen av ämnesintegrerad och fördjupande undervisning visar att kunskapsområdet är en del i de gymnasiegemensamma ämnena på skolan och att eleverna får möta olika perspektiv i olika ämnen. Lärarna gör det tydligt för eleverna hur olika delar av kunskapsområdet hänger ihop.

Granskningen av kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut visar att undervisningen ger eleverna möjligheter att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön och hedersförtryck. De får även möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i media och andra sammanhang. Eleverna får utveckla sin förmåga att sätta sig in i andra människors situation, tankar och känslor samt reflektera över betydelsen av samtycke.

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i hög utsträckning utformas för att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter.

Granskningen av ett öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat visar att skolan arbetar med aktiva insatser för att främja ett öppet klassrumsklimat och skapa trygghet.

Granskningen av bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger visar att värdegrundsfrågor integreras i undervisningen och att lärarna arbetar för att samtal och diskussioner ska präglas av respekt för andra. Det finns elever på skolan som uttrycker värderingar som inte överensstämmer med de värden som läroplanen anger, men lärarna hanterar dessa värderingar i undervisningen.

Granskningen av elevdelaktighet visar att eleverna har möjlighet att tycka till om planering, genomförande och utvärdering av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer samt att lärarna tar hänsyn till elevernas behov att lyfta olika frågor.

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive område.

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck

Här bedöms:

- Återkommande och aktuell undervisning
- Ämnesintegrerad och fördjupande undervisning inom gymnasiegemensamma ämnen
- Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

Återkommande och aktuell undervisning

Kunskapsområdet är ett återkommande inslag under alla år på gymnasiet och undervisningen fångar upp aktuella frågor knutna till kunskapsområdet

Skolinspektionens granskning visar att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer återkommer under alla år på gymnasiet och att lärarna säkerställer att undervisningen om kunskapsområdet är uppdaterad.

Av intervjuer med både lärare, rektorn och elever framkommer att eleverna under sina år på gymnasiet återkommande arbetar med olika moment och områden som är kopplade till kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer, däribland frågor som kan knytas till hedersrelaterat våld och förtryck. Exempelvis uppger eleverna att de arbetat med kunskapsområdet i ämnet naturkunskap, till stor del i början av år 1. Vidare har eleverna bland annat sett och bearbetat en film som rör kunskapsområdet på samhällskunskapen i år 2. Normer har de bland annat arbetat med i ämnet svenska, delvis genom muntliga presentationer som enligt lärarna ingår i ett långt tema i år 2, samt en del i år 1. Eleverna har även jobbat med kunskapsområdet i år 3, bland annat genom värderingsövningar i ämnet naturkunskap. De flesta ämnena har haft någon uppgift om kunskapsområdet, enligt eleverna.

Rektorn berättar att lärarna mår om att undervisningen ska behandla nutida frågor med koppling till kunskapsområdet. Detta bekräftas av eleverna som uppger att lärarna fångar upp aktuella händelser och gör dem till en del i undervisningen. Av intervjuer med såväl lärare som rektorn framgår att lärarna har många samtal med eleverna där de bland annat fångar aktuella frågor om kunskapsområdet som eleverna möter såväl på fritiden som i skolan. Det kan exempelvis handla om saker som eleverna möter på nätet, värdegrundsfrågor och olika elevers specialintressen. Av lärarintervjuerna framgår också att lärarna är

uppdaterade på kunskapsområdet. En lärare berättar exempelvis att hen tar stöd av material från utbildningsradion och Skolverket. Läraren berättar vidare att hen går igenom sitt undervisningsunderlag varje år för att säkerställa att det är aktuellt. En annan lärare säger att hen hämtar material från ungdomsmottagningen och Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU).

Undervisningen breddar och fördjupar perspektiv med hjälp av annan personal som har kompetens inom kunskapsområdet

Granskningen visar att lärarna och elevhälsan samarbetar kring elevernas lärande inom kunskapsområdet samt att lärarna använder extern kompetens i undervisningen.

Av intervjuer med både lärare och elever framgår att elevhälsan besöker klasser för att bredda och fördjupa perspektiv i undervisningen. Exempelvis har kuratorn pratat med eleverna om hedersrelaterat våld, samtycke och så kallade exposekonton, det vill säga digitala konton där negativa bilder och filmer på personer sprids på nätet. Rektorn uppger att hen samarbetar med elevhälsan, kuratorn och specialpedagogen kring undervisning, samplanering, temadagar och fördjupande kurser som rör kunskapsområdet. Elevhälsan samarbetar även med lärarna kring värdegrundsfrågor och är delaktig i att ta fram undervisningsmaterial till ämnesövergripande arbete om kunskapsområdet.

Enligt lärarna gör eleverna även ett antal studiebesök med koppling till kunskapsområdet. I ämnet religionskunskap gör eleverna exempelvis studiebesök i en moské, i svenska kyrkan och i en judisk samlingslokal. I samband med det diskuterar de inom ramen för undervisningen bland annat synen på manligt och kvinnligt i de olika religionerna. Eleverna berättar i intervju att jämställdhetsperspektivet även blir en del i undervisningen i samband med att räddningstjänsten, polisen och högskolor håller föredrag på skolan. Vidare har Kvinnojouren varit på skolan och talat om hedersrelaterat våld med eleverna.

Ämnesintegrerad och fördjupande undervisning inom gymnasiegemensamma ämnen

Undervisningen utifrån kunskapsområdet förekommer i de flesta gymnasiegemensamma ämnena

Granskningen visar att undervisning om sexualitet, samtycke och relationer äger rum i de flesta gymnasiegemensamma ämnen på skolan.

Av intervjuer med lärare och elever framgår att undervisningen innehåller olika perspektiv av kunskapsområdet i ämnena svenska, engelska, naturkunskap, idrott och hälsa, historia, religionskunskap samt svenska som andraspråk. Exempelvis har eleverna i ämnena idrott och hälsa, naturkunskap och samhällskunskap diskuterat vad som kan betraktas som manligt och kvinnligt och hur det kan

påverka livssituationen. Inom religionskunskapen och engelskan har eleverna talat om heder i olika länder och kulturer. I ämnet svenska har de exempelvis arbetat med frågor om sympati, empati och relationer. Vidare har lärarna i ämnet historia tagit upp frågor om bland annat kultur och människosyn. Eleverna uppger att de dock inte kan erinra sig att de tagit upp kunskapsområdet i ämnet matematik.

Undervisningen synliggör hur olika perspektiv på kunskapsområdet hänger ihop

Granskningen visar att lärarna samplanerar sin undervisning och att eleverna får möta olika perspektiv i olika ämnen. Lärarna gör det tydligt för eleverna hur olika delar av kunskapsområdet hänger ihop.

Av intervjuer med lärarna och rektorn framgår att lärarna alltid samplanerar inom sina ämnen. Dock förekommer samplanering över ämnesgränser i mindre skala, men lärarna uppger att de har löpande kontakt med varandra om kunskapsområdet. Enligt eleverna tar lärarna upp kunskapsområdet i sina ämnen vid olika tillfällen och ser till att eleverna får olika perspektiv på områdets olika delar, såsom normer, sexualitet, hederskultur, relationer och samtycke. Dessutom kan eleverna exempelvis i ämnena engelska och svenska få se en film och diskutera den utifrån ett material som elevhälsoteamet har bidragit till att ta fram. Eleverna och lärarna berättar även att eleverna har haft ämnesövergripande värderingsövningar med koppling till sexualitet, samtycke och relationer.

Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

Undervisningen ger eleverna möjligheter att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön

Skolinspektionens granskning visar att eleverna kritiskt får undersöka och diskutera hur olika föreställningar om manligt och kvinnligt kan påverka människans livsvillkor.

Eleverna berättar att de i undervisningen i olika ämnen sett filmer och utifrån dem pratat om könsnormer ur ett kritiskt perspektiv. Exempelvis har de i ämnet idrott och hälsa diskuterat könsnormer i olika idrotter och inom ämnet svenska haft ett arbete där eleverna kritiskt granskat hur olika könsnormer påverkar människans handlingsutrymme. Vidare har de haft diskussioner om kön och könsroller i olika yrken. Lärarna i naturkunskap och biologi berättar att de inom sina kurser bland annat tar upp normer kring manligt och kvinnligt och då kommer in på kvinnligt stigma kring exempelvis abort. Eleverna har även fått se en film och pratat om machokultur utifrån den. I ämnet historia har de gått igenom mäns och kvinnors möjligheter genom historien. Undervisningen handlar

även om könsnormer förr och nu och på olika håll i världen samt maktstrukturer kopplade till olika kulturer och religioner.

Undervisningen ger eleverna möjligheter att utveckla kunskaper om maktstrukturer kopplade till hedersrelaterat våld och förtryck

Skolinspektionens granskning visar att eleverna under olika år på gymnasiet får utveckla kunskaper om hedersrelaterad problematik.

Rektorn uppger i intervju att det finns elever på skolan som skulle kunna vara utsatta för hedersförtryck, vilket gör att det är extra viktigt att prata om. Lärarna berättar att de i ämnet engelska pratar om bland annat hederskulturer samt om arrangerade äktenskap i olika delar av världen. I ämnet religionskunskap pratar läraren och eleverna om att skilja på hederskultur och religion och diskuterar bland annat huruvida omskärelse är en del av religioner. I ämnet naturkunskap pratar de om hedersvåld, bland annat utifrån hur det sett ut förr jämfört med hur det ser ut nu. Både lärare och elever berättar att de utifrån en film om Romeo och Julia diskuterat frågor med koppling till hederskultur och att inte få välja den man älskar. Vidare berättar eleverna att de i ämnet svenska har sett en film om en ung kvinna som umgåtts med unga män och att hon bestraffats av sin far för detta. I ämnet samhällskunskap har eleverna pratat om heder och jämfört kvinnosyn i bland annat Mellanöstern med Sverige. En lärare berättar också att eleverna i närtid ska på en föreläsning om hedersrelaterat våld. Även inom ett ämnesövergripande arbete med elevhälsoteamet finns en specifik fråga om heder och en ung kvinna som lever i den kulturen i Sverige.

Eleverna får möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i medier och andra sammanhang

Granskningen visar att eleverna får möta inslag i undervisningen som ger dem möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier.

Av intervju med lärare framgår att de i undervisningen utgår mycket från filmer. Exempelvis ska alla elever under hösten se och diskutera en film som handlar om relationer och sexualitet. Dessutom har eleverna i ämnet naturkunskap bland annat fått analysera hur föreställningar om kvinnligt och manligt framställs i sociala medier. Eleverna har även kritiskt fått granska hur män respektive kvinnor framställs i reklam och musikvideor. Vidare har de i engelskan undersökt kvinnosynen i musiktexter. I ämnena engelska och svenska har eleverna diskuterat olika internetpersonligheter som eleverna möter på nätet och pratat om hur dessa kan påverka sina följare. Dessutom har de i undervisningen kritiskt granskat vissa digitala konton där personer lägger ut kränkande fotografier. Vidare har lärarna i undervisningen tagit upp att det utifrån medier kan finnas olika förväntningar på hur sexualitet ska uttryckas vilket kan påverka personer negativt.

Lärarna säger att de i undervisningen inte specifikt brukar ha samtal om pornografi. Det framgår dock av lärarintervjuerna att de tittar kritiskt med eleverna på sexualiserad reklam, musikvideor, filmer och annat som har hämtat drag från pornografin. I undervisningen behandlar de även barnpornografi kopplad till nätet. Eleverna berättar att de dessutom i ämnet svenska har sett en film om ett par som gör slut varpå mannen lägger ut nakenbilder på kvinnan vilket får negativa konsekvenser för båda två på olika sätt. Enligt rektorn ska lärarna få kompetensutveckling om pornografi och hedersrelaterat våld.

Eleverna får i undervisningen reflektera över empati, respektfulla relationer och samtycke

Av granskningen framkommer att eleverna får utveckla sin förmåga att sätta sig in i andra människors situation, tankar och känslor samt reflektera över betydelsen av samtycke.

Eleverna berättar i intervju att de har haft samtal om empati i de flesta ämnen. Exempelvis har de haft en skrivuppgift i ämnet svenska om sympati och empati. I ämnet historia har de pratat om empati gentemot grupper som under historien inte har kunnat göra sin röst hörd, såsom slavar och kvinnor. Lärarna uppger att eleverna bland annat har läst en bok om en kvinna som har ett förhållande med en empatistörd man vilket leder till våld i hemmet. Lärarna tar även upp frågan om brist på empati gentemot folk som är annorlunda, till exempel utifrån ett etniskt perspektiv. I ämnet religionskunskap pratar läraren och eleverna om extrema tolkningar av religioner och hur det påverkar människors empati. De kan även tala om empati utifrån frågor som lyfts i media. En lärare berättar de berör begreppet empati när de pratar om machokultur, utanförskap och vem man vill vara. En annan lärare berättar att de i ämnet biologi bland annat har haft övningar där eleverna fått sätta sig in i andra människors situationer och perspektiv samt pratat om hormonerna bakom empati. Vidare har eleverna fått skriva och prata om vad som utgör en bra relation.

Lärarna säger att de i undervisningen även behandlar betydelsen av samtycke. Exempelvis har lärarna och eleverna pratat om var gränserna för samtycke går. De har också pratat om samtycke i relation till alkohol och droger och i vilken mån en påverkad människa är kapabel att göra val och fatta beslut. Frågor om samtycke kommer även in i undervisningen i samband med att lärarna och eleverna går igenom konsekvenser av så kallad machokultur. Det förekommer även att betydelsen av samtycke blir en del i undervisningen utifrån det dagliga nyhetsflödet. Några elever säger att de har pratat om vilka straff man kan få om man bryter mot samtyckeslagen. Dessutom har eleverna fått se på samtycke i ett historiskt perspektiv och ta ställning till olika scenarier. Vidare har de haft ämnesövergripande så kallade fyra hörnövningar där eleverna fått ta ställning till exempelvis frågor som om det är okej att tvinga någon till samtycke.

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter

Här bedöms:

- Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat
- Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger
- Elevdelaktighet

Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat

Lärarna har strategier och arbetssätt för att få med sig eleverna och för att främja ett tryggt klassrumsklimat som präglas av respekt

Av granskningen framkommer fler exempel på aktiva insatser och ett gemensamt förhållningssätt för att främja ett öppet klassrumsklimat och skapa trygghet.

Såväl elever som lärare uppger att eleverna samtalar och reflekterar mycket i undervisningen. Undervisningen är till stor del öppen för det som kommer upp i diskussioner, eftersom det speglar områden som eleverna har behov av att prata om. En lärare berättar att eleverna har många frågor om exempelvis hedersrelaterade frågor och att elever efter lektioner ofta lyfter sina tankar med läraren. Läraren säger att hen inte exakt tar upp dessa frågor konkret i undervisningen, men att hen vid tillfälle kan lyfta dem i undervisningen på en mer generell nivå.

Såväl lärarna som rektorn berättar att skolans mål är att alla elever ska vara trygga, vilket är grunden för att lyckas med sina studier. Detta speglar lärarnas gemensamma förhållningssätt, såväl då de arbetar med sexualitet, samtycke och relationer som med annat. Lärarna berättar exempelvis att de sätter eleverna i basgrupper från början av utbildningen, för att ingen ska sitta ensam, för att eleverna ska lära känna varandra och för att eleverna ska vara trygga. Vidare uppmanar lärarna eleverna att tala och är tydliga med att de kan ta upp åsikter, men på ett sätt som inte kränker någon. Lärarna säger att då de arbetar med sexualitet, samtycke och relationer är stämningen olika beroende på klass och lärare. Enligt lärarna har det inte varit så många laddade diskussioner på lektionerna, men i de fall det inträffar kan lärarna hänvisa till fakta, prata med personerna direkt eller be eleverna förklara och analysera sina uttalanden. Beroende på vad det handlar om kan ämnet fördjupas i undervisningen. En elev säger dock att det kan bli känsligt för en del elever om vissa frågor tas upp, men att lärarna inte riktigt vet vad som kan vara känsligt för dessa elever. En annan elev säger att hen tycker att skolan borde försöka normalisera ämnesområdet mer, så att det inte blir pinsamt att prata om. Enligt lärarna kan elevhälsoteamet vid behov komma in och stötta lärarna då de arbetar med kunskapsområdet.

Undervisningen är inkluderande och innehåller inslag som synliggör och utmanar begränsande normer

Granskningen visar att lärarna är normmedvetna och att det finns inslag i undervisningen som låter eleverna utmana begränsande normer.

Av intervjuer med elever och lärare framgår att lärarna är uppdaterade i frågor som rör normer med koppling till sexualitet, samtycke och relationer och att de verkar för att undervisningen ska vara inkluderande för alla elever. Lärarna uppger bland annat att de i undervisningen genomför ett längre tema om normer och att inslag om normer även i övrigt blir en del i undervisningen. Exempelvis tar lärarna upp normer genom tiderna, normer i olika kulturer och religioner samt mans- och kvinnonormer. En lärare berättar att hen i ämnena biologi och naturkunskap försöker få eleverna att sätta sig in i andra människors situationer och identiteter och diskutera hur de kan påverka ens handlingsutrymme. En lärare som undervisar i samhällskunskap och engelska berättar att hen har pratat om kön, klass och hur detta kan påverka människors livssituation. Vidare har eleverna i ämnet svenska arbetat med normer, bland annat genom muntliga presentationer.

En lärare i naturkunskap berättar att hen visar eleverna hur sexualitet kan ta sig uttryck i naturen hos olika djur och utgår från det i undervisning om icke-binära sexualiteter. Läraren och eleverna talar om normer, vad som anses naturligt, om fördomar och om vad det kan innebära för individer som inte tillhör normen. En lärare säger att det kan finnas ett heteronormativt perspektiv bland vissa elever på skolan och att lärarna i undervisningen försöker få eleverna att se bortom detta. Det finns enligt lärarna i stort en acceptans för personer med könsöverskridande identitet på skolan och rektorn säger att de talar mycket om olika könsidentiteter på skolan. Eleverna berättar att de även fått se och diskutera filmer om olika könsnormer samt om sexualitet sett ur olika perspektiv.

Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger**Lärarna markerar aktivt och konsekvent mot uttryck för intolerans inom undervisningen**

Granskningen visar att lärarna är tydliga samtalsledare som på ett aktivt sätt arbetar för att samtal och diskussioner ska präglas av respekt för andra.

Av intervju med lärarna framgår att de ser det som viktigt att eleverna visar förståelse för varandras olikheter i undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer. Enligt lärarna är manliga elever i majoritet på skolan, vilket kan styra vissa samtal. Det förekommer vissa åsikter bland eleverna som kan vara kontroversiella, och lärarna uppger att de då är tydliga med att eleverna får tycka olika, men att de inte får uttrycka sig på vilka sätt som helst. Enligt lärarna behöver skolan vara en plats där olika perspektiv erbjuds. Eleverna berättar att

om några inte håller med om rådande åsikter eller normer kan läraren ställa motfrågor kring varför eleverna tänker som de gör samt försöka få eleverna att sätta sig in i varandras perspektiv. Lärarna säger vidare att de är tydliga med att vissa språkbruk, såsom svordomar samt kränkande och exkluderande språkbruk, inte accepteras på skolan och att lärarna arbetar för ett inkluderande klassrum. Enligt rektorn råder nolltolerans mot kränkande språk och de arbetar aktivt med att komma till rätta med det på skolan. Lärarna uppger att de har satt en tydlig gräns och både elever och lärare uppger att om någon är på väg över gränsen markerar lärarna tydligt och direkt.

Lärarna använder kunskaper om elevernas behov i sin fortsatta planering av undervisningen

Granskningen visar att det finns elever på skolan som uttrycker värderingar som inte överensstämmer med de värden som läroplanen anger. Lärarna identifierar dock detta och tar hänsyn till elevers behov av att hantera olika värderingar i undervisningen.

Lärarna och rektorn säger i intervjuer att de jobbar med det faktum att elever uttrycker åsikter som står i strid med läroplanens värden. Eleverna uppger att om någon uttrycker något som kan upplevas vara kränkande, så tar läraren upp det. Trots detta framkommer i en elevintervju att det förekommer att elever fäller olustiga kommentarer gentemot andra. En elev säger att hen önskar att skolan kunde lära dessa elever mer om hur de ska kommunicera och bete sig för att alla ska bli respekterade som de är. Lärarna uppger dock att de tar upp sådana frågor i sin undervisning. Exempelvis kan de föra en dialog med eleverna, ställa frågor som får eleverna att tänka till samt försöka få eleverna att förstå hur andra tänker och känner. Lärarna är medvetna om att det finns olika värderingar i grupper på skolan, och uppger att alla tankar ska kunna bemötas i skolan. Det är viktigt att ta upp svåra frågor med eleverna, enligt lärarna. En lärare berättar att hen i känsliga fall planerar in frågor som eleverna har uttryckt behov av att arbeta med till ett senare tillfälle, så de inte kommer ur ett personligt perspektiv, utan mer allmänt. En lärare uttrycker att det är ett långsiktigt arbete att få alla elever att visa förståelse för andra människors olikheter vid undervisning om sexualitet, samtycke och relationer.

Elevdelaktighet

Undervisningen utgår från elevernas frågor, perspektiv och delaktighet

Granskningen visar att eleverna har möjlighet att tycka till om planering, genomförande och utvärdering av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer.

Av intervjuer med elever och rektorn framgår att eleverna fyller i halvårsenkäter, där de kan skriva vad de vill jobba med och om de känner sig trygga. Detta kan

lärarna enligt rektorn använda i sin vidare planering av arbetet med såväl kunskapsområdet som annat. Rektorn säger att enkäterna även ger rektorn ett bra underlag för utvecklingsarbete. Eleverna berättar att lärarna brukar ha en klar planering för undervisningen, men kan frånga den utifrån elevernas perspektiv och frågor, såväl gällande kunskapsområdet som andra frågor. Enligt en lärare är det viktigt att inte hindra elevernas nyfikenhet efter ny information och kunskap. För att ta reda på vad eleverna redan kan berättar några lärare att de brukar undersöka vad eleverna har för kunskap om vissa centrala begrepp. Lärarna berättar även att de i början av kurser frågar vad eleverna är intresserade av och vill arbeta med. Enligt lärarna förekommer det även att eleverna får rösta om undervisningens ordning och upplägg, exempelvis om de vill göra gruppuppgifter, titta på filmklipp eller annat. I ämnet naturkunskap kan eleverna få bestämma vad de vill arbeta med inom ämnet utifrån intresseområde, vilket kan leda till att elever i samma klassrum ibland arbetar med olika saker som berör kunskapsområdet vid olika tillfällen.

Skolinspektionen har inte identifierat några utvecklingsområden inom de granskade områdena. Granskningen avslutas därmed.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Indra Kullenberg, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Sylvia Lindqvist. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Robert Kihlberg och Marcus Rönnegård deltagit.

Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i de utvalda gymnasieskolornas undervisning utifrån valda delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. I granskningen bedöms kvaliteten på undervisningen i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Frågeställning 1

I vilken utsträckning bidrar undervisningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck?

Kvalitetskriterier

Återkommande och aktuell undervisning

Ämnesintegrerad och fördjupande undervisning inom gymnasiegemensamma ämnen

Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

Frågeställning 2

I vilken utsträckning bidrar undervisningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter?

Kvalitetskriterier

Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat

Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger

Elevdelaktighet

Bilaga 2: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.¹

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.² Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.³

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.⁴ Att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar innebär att det måste finnas kunskap hos såväl lärare och annan personal som hos elever om vad dessa värderingar och rättigheter innebär och hur de kan förverkligas.⁵

Av läroplanen för gymnasieskolans inledande delar framgår att skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Det framgår att alla tendenser till diskriminering eller kränkande behandling aktivt ska motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser. Det framgår också att en trygg identitet och medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet stärker förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingsgrunder.⁶

Av läroplanens inledande delar framgår att skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana. Undervisningen ska vara saklig och allsidig. När värderingar redovisas, ska det alltid klart framgå vem det är som står för dem. Alla som verkar i skolan ska alltid hävda de

¹ 26 kap. 20 § skollagen (2010:800).

² 1 kap. 4 § skollagen.

³ 1 kap. 4 § skollagen.

⁴ 1 kap. 5 § skollagen.

⁵ Proposition 2009/10:165, *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet*, s. 634.

⁶ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, Förståelse och medmännisklighet*.

grundläggande värden som anges i skollagen och i läroplanen och klart ta avstånd från det som strider mot dem.⁷

Av läroplanens inledande del framgår vidare att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter oberoende av könstillhörighet. Det framgår att skolan har ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska också verka för att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet. Oavsett om utbildningen är förlagd till en arbetsplats eller äger rum i skolan ska den präglas av ett jämställdhetsperspektiv.⁸

Skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för kvinnor och män. Genom undervisningen ska eleverna utveckla kunskaper om könsmonster och hur de kan påverka människors livsval och livsvillkor. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska hur normer, värderingar och strukturer kan begränsa kvinnors och mäns makt att forma såväl samhället som sina egna liv. Skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande i utbildningen får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Utbildningen ska därigenom främja alla elevers hälsa och välbefinnande samt stärka deras förutsättningar att göra medvetna och självständiga val. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi.⁹

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer anges att det är skolans ansvar att varje elev kan använda sina kunskaper som redskap för att kritiskt granska normer, påståenden och förhållanden, och har kunskaper inom området sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Varje elev ska ha förmåga att kritiskt granska och bedöma det eleven ser, hör och läser för att kunna diskutera och ta ställning i olika livsfrågor och värderingsfrågor.¹⁰ Det anges vidare att läraren ska se till att undervisningen till innehåll och upplägg präglas av ett jämställdhetsperspektiv och att eleverna ges möjlighet att mötas och arbeta tillsammans oberoende av könstillhörighet.

⁷ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, Saklighet och allsidighet.*

⁸ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning.*

⁹ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, Gymnasieskolans uppdrag.*

¹⁰ Lgy 11, avsnitt 2.1, *Kunskaper, Mål.*

Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter och val. Läraren ska även samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen. I undervisningen ska läraren utnyttja de kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång. Läraren ska beakta resultat av utvecklingen inom ämnesområdet och för undervisningen relevant pedagogisk och annan forskning. Vidare ska läraren organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjlighet till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang samt får möjligheter att arbeta ämnesövergripande.¹¹

Avseende normer och värden anges i läroplanen bland annat att det är skolans mål att varje elev respekterar andra människors egenvärde samt deras kroppsliga och personliga integritet. Det är också skolans mål att varje elev tar avstånd från att människor utsätts för våld, förtryck, diskriminering och kränkande behandling samt medverkar till att hjälpa människor.¹² Vidare anges det att alla som arbetar i skolan ska visa respekt för den enskilda eleven och ha ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt. Läraren ska öppet redovisa och tillsammans med eleverna analysera olika värderingar, uppfattningar och problemställningar samt konsekvenserna av dessa. Vidare ska läraren klargöra skolans normer och regler och hur dessa är en grund för arbetet och tillsammans med eleverna diskutera och utveckla regler för arbetet och samvaron i gruppen.¹³

Avseende elevernas ansvar och inflytande anges i läroplanen att läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen. Läraren ska verka för att eleverna oberoende av könstillhörighet får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen. Läraren ska även uppmuntra elever som har svårt att framföra sina synpunkter att göra det och låta eleverna pröva olika arbetssätt och arbetsformer. Vidare anges det också att läraren ska planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.¹⁴

Vad gäller elevhälsans roll framgår det av skollagen att den främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal.¹⁵ Elevhälsans insatser ska riktas till såväl enskilda elever som till grupper av elever och till insatser som rör skolan i dess helhet. Att elevhälsans arbete ska bedrivas i samverkan med lärare på skolan avser att förtydliga att elevhälsan, tillsammans

¹¹ Lgy 11, avsnitt 2.1, *Kunskaper, Riktlinjer*.

¹² Lgy 11, avsnitt 2.2, *Normer och värden, Mål*.

¹³ Lgy 11, avsnitt 2.2, *Normer och värden, Riktlinjer*.

¹⁴ Lgy 11, avsnitt 2.3, *Elevernas ansvar och inflytande, Riktlinjer*.

¹⁵ 2 kap. 25 § skollagen.

med lärarna, ska bidra med aktuell kunskap om elevernas fysiska, psykiska och psykosociala hälsa, om hinder för elevernas hälsa, lärande och utveckling och om de övergripande förutsättningarna för hälsa, lärande och utveckling på skolan. I arbetet kan elevhälsan i dialog med skolans övriga personal nyttja erfarenheter från arbetet med enskilda elever och grupper av elever.¹⁶

Vad gäller rektorns ansvar framgår av läroplanen att rektor har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen.¹⁷

För varje ämne finns en ämnesplan och utbildningen inom varje ämne ges i form av en eller flera kurser. Ämnesplanerna innehåller respektive ämnes syfte och vilka kurser som ingår i ämnet. För respektive kurs anges det centrala innehåll som undervisningen i kursen ska behandla. Vidare framgår betygskriterier för varje kurs som relaterar till det centrala innehållet i kursen och har en koppling till ämnesplanen som helhet. (16 kap. 21 och 23 §§ skollagen, 1 kap. 4 § gymnasieförordningen [2010:2039].)¹⁸

¹⁶ Proposition. 2021/22:162, *Elevhälsa och stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning*, s. 157.

¹⁷ Lgy 11, avsnitt 2.6, *Rektorns ansvar*.

¹⁸ Bestämmelserna i 16 kap. 21 och 23 §§ skollagen har nya lydelse från den 15 juli 2022 genom lag 2022:147. Lagen tillämpas den första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. För utbildning i gymnasieskolan ska äldre bestämmelser fortfarande gälla i fråga om utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025. 1 kap. 4 § gymnasieförordningen har en ny lydelse från och med den 1 januari 2024 genom förordning 2023:654. Förordningen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter d. 30 juni 2025. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för utbildning som påbörjats före den 1 juli 2025.